

مۇختار اۋەزوۋ

اباي جولى

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

责任编辑：阿布都哈依木

校 对：达吾列提

封面设计：夏 提 克

ISBN 978-7-228-05417-6

9 787228 054176 >

定价：36.00元

مۇختار اۋەزوۋ

ابايچولى

(تاريحي رومان)

2

شىنجاڭ خالىق باسپاسى

۲۰۰۸ يىلى ئۆزبېكچى

图书在版编目(CIP)数据

阿拜之路(下):哈萨克文/穆赫塔尔·阿维佐夫著. — 乌鲁木齐:新疆人民出版社, 1981.4 (2008.11重印)

根据原苏联哈萨克共和国国立文学出版社1956年版本改写为新疆哈萨克文。

ISBN 978 — 7 — 228 — 05417 — 6

I.阿... II.穆... III.长篇小说—哈萨克—现代—哈萨克语(中国少数民族语言) IV.1361.45

中国版本图书馆CIP数据核字(1999)第73678号

责任编辑:阿布都哈依木

校 对:达吾列提

封面设计:夏提克

新权图字 29-2008-27

阿拜之路(哈萨克文)

(下)

穆赫塔尔·阿维佐夫 著

新疆人民出版社出版

(乌鲁木齐市解放南路348号 邮政编码:830001)

新疆新华书店发行

新疆八百印务有限公司印刷

850×1168毫米 32开本 20.5印张

1981年9月第1版 2008年12月第4次印刷

印数:20600—23600

ISBN 978 — 7 — 228 — 05417 — 6 定价:36.00元

新
子
知

PDG

مازمۇنى

- تۇن - تۈنەكتە (2)
- قۇز - قىادا (123)
- قاپادا (229)
- قاسىقتا (324)
- شايقاستا (433)
- جۇتتا (549)
- دېيلوگ (645)

تۇن - تۈنەكتە

I

ەرتىستىڭ ۇلكەن سۇنا قاراي ۇڭىلگەن ەڭىس، قۇلاي بەرىستە پار ات جەككەن جەڭىل اربا زىرلاپ كەلەدى. وترىشتاعى كوشىر بوجىلاردى بار پارمەنمەن شالقاي تارتسا دا بولار ەمەس. ۇزاق كۈنگى جۇرىستەن تالماعان ەكى جاراۋ باران ات شوقىتا شابادى. بۇل جۇرگىنىشلەر وسى بەتمەن اعىنداپ بارىپ ەرتىس سۇنا ءتۈسىپ كەتەردەي. ءبىراق، جوتادان سونداي جاقىن كورىنگەن ەرتىس وىشا تاقاۋ ەمەس ەكەن. جاڭغى كەزەڭنەن سولڭ دا ءسال جايىلاتىن الاڭ بار بوپ شىقتى. سول الاڭدا اتتاردىڭ جەلىگى باسلىپ، جاي بۇلكەككە اۋىستى. ەندى ءبىر ازدا پار اتتى اربا جار جاعاسىن جاعالاپ ءجۇرىپ كەتتى. ءجۇرىس باسەڭدەگەن سولڭ بايقالدى، جەل دە جوق، سالىقن دا بىلىنبەيدى ەكەن. قازىر ءيۇلدىڭ ورتاسى. ول قالانىڭ ەڭ ستىق شاعى. سوعان وراي مىناۋ كەش تە تىمىرسىق، قاپىرىق اۋە تۇنجىر عانا تۇنىپ تۇر.

جاقىن اققان ۇلكەن ءداريادا ءسال عانا جۇلدىز جارىمەن ساۋلەنە ءتۈسىپ، ءۇنىسىز جىم - جىرت كورىندى. قىبىر - قىمىل جوق، بەينە ءبىر قالعپ قالعان ءتارىزدى. وزەننىڭ السىتاۋ، ارعى جاعاسىندا قالىڭ توغاي قاراۋىتا دۇڭكىيەدى. ول - بەلىگىلى پولكوۋنىك ارالىنىڭ قالىڭ بىيك توغايى. ارعى جاعاداعى ۇلكەن سەمەيدىڭ وتتارى، ءۇي جايلىرىن كوزدەن جاسىرىپ تۇرعان دا سول ارال توغاي. تەك ارعى - وركى جاعادان ءزىر بىلەتىن تىرلىك بەلىگىسى - يىتەر ءۇنى

بار. . . بىرى مىستان، بىرەۋلەرى جاقىننان كەيدە سالماقپەن،
ئانا شاۋىلىدەپ ۈرەدى. بىر اۋىق ولار شۇلاسىپ، تالاسا جارىسىپ
ۈرىپ كەتسەدى. وسىنداى شاقىتا قالانىڭ شەتىنە جاڭا ئانا
كىرگەن جولاۋشىلار بىرنەشە جالپاق توبەلى قوغىرقاي ۋىلەردەن
اينالىپ ۋىتتى. ەندى بىر كەزدە توبەسى جابىق الاسا قورانىڭ
كىشىلەۋ قاقپاسىنا كەپ توقتادى.

كوشىر شاپشاڭ قوزعالىپ، تىقىپ ۋىسىپ، قوللىنداعى
بىشىگىمەن قاقپانى تىقىلداتىپ قاعىپ جاتتى. وسى شاقىتا اربادان
مول ەنەلى جولاۋشىنىڭ ۋىزى دە ۋىستى. قاقپانىڭ ارجاعىنا
كەلىپ داۋىس بەرگەن اشىق ۋىندى ايدىل ۋەلى تەسىكتەن
سىعالاپ، كەلگەندەردى بولجاپ كۆرمەك ەدى. ەل جاتاتىن كەز
بولعاندىقتان، ۋىن قاراڭغىسىندا كەلگەن ادامداردىڭ ۋىسىن
اڭعارا الماى قاتتى داۋىستاپ:

— ە - ە - بۇ كىم؟ كىمىڭدەر؟ — دەگەندە، كوشىر
تەز جاۋاپ قاتتى.

— اش، مەن بايىمامبەت، كەلىپ تۇرغان اباي امام!
اباي بۇل كەزدە اربادان ۋىزاڭقىراپ، جار جاعاسىنا تاقاپ
بارىپ، جەڭىل مول شاپاننى شەشىپ، جولىدىڭ شالڭ، توزاڭنى
سىلىكىپ قايتا كىيىپ جاتقان. كەلگەن قوناقتار جاين ەستىگەن
ۋى يەسى ايدىلىڭ ۋىنى تەز وزگەردى.

— ۋىپىر - ۋى، اباي امام با؟ قازىر، قازىر اشايىن! —
دەپ قاقپاسىن اشا بەردى. ۋىڭى - تۋىستەرى تانىلماسا دا،
بويلارى كۆرىنگەن سولڭ امانداسۋ باستالدى. اباي داۋىسىن
كوتەرىڭكەرەپ، كوڭىلدى ۋىنەن:

— دامەجانبىسىڭ!؟ قالاي، ۋى - ۋىشىڭ، بالا - شاعاڭ
امان با؟ — دەدى.

دامەجان اشىق جاۋاپ بەرىپ اماندىعىن ايتىسىپ،
ابايدىڭ ۋى - جاينى، اۋىل - ايماق، ەل جۇرتىنىڭ اماندىعىن

بايىپتاپ سۇرادى. بۇل داۋىسى شاڭقىلداغان، سوزدەرى سونشا
انىق، ايقىن ەستىلەتن، ءۇنى اجارلى ايەل ەكەن. ول امانداسا
سالا، قورانىڭ ءىشى قاراڭغى ەكەننىن ايتىپ، شام الپ شىقپاق
بوپ، تەز بۇرىلىپ شىكە قاراي جونەلدى. جابىق قورانىڭ شىندە
ونىڭ تىسىرلاتىپ باسقان كەبىسىنىڭ داۋىسى ۇزاڭقىراپ بارادى.
بايماعامبەت اشىق قاقپانىڭ الدىندا دەگبىرسىز دەنسىپ،
اۋزىدىقتارىن شايىناپ، جەر تارپىپ تۇرغان اتتارىنا جانە ابايعا دا
سويلەپ تۇر.

— قورا قاراڭغى، قازىر، قازىر شام كەلسىن! ءار ءسوزىن
جىلدامداتا قايتالاپ. «قازىر، قازىر»، — دەدى.

بۇل ءۇي قورا - جايدى تەگى قالاشا سالماغان قارى قالىڭ،
قىسى سۇيق ساحارادامى قىستاۋلار ءتارىزدى اۋەلى توبەسى
جابىق، جىلى قورا بار دا، سونىڭ تورىندە نە ءبىر تۇكىپىرىندە
ادام جايىنا، بولمەلەرگە كىرەتن ەسىكتەر بولادى.

سونداي توبەسى جابىق، تىرەۋلەرى بار كەڭدەۋ قورا تۇكىپىر
جاقتان شام الپ كەلە جاتقان دامەجاننىڭ جاقىنداۋىنا قاراي،
ءوزىنىڭ ءار تۇكىپىرىن، بوس قۇستارىن كورسەتە ءتۇستى.
دامەجانمەن بىرگە، ءبىر اياعىن سىلتى باسقان كۇيەۋى ەرە
شىقتى. الا كوزدەۋ كەلگەن، ۇزىن بويلى، ۇزىن مويىن ۇلكەن
بالاسى جۇماش تا كەلدى. اربا قوراعا كىرگەندە، قاقپانىڭ سول
جاعىندا ءبىر جايداق سارى اربا تۇر ەكەن. سونىڭ ۇستىندە
جاتقان كىسىلەر بارى بايقالدى. تەگى بۇل ءۇيدىڭ ەلدەن كەلگەن
قوناقتارى ءتارىزدى. قورانىڭ سول جاعىندا، الاسا كىرىپ
وتتىقتا ءشوپ جەپ تۇرغان ەكى - ءۇش ات كوكشىل باۋ ءشوپتى
كۇتىر - كۇتىر شايىناي ءتۇسىپ، پىسىقىرىپ قويىسادى. اباي ءۇي
يەلەرىنىڭ سوڭغى شىققاندارىمەن امانداستى دا، جاڭغاي ارباعا
كوز تاستادى. سودان دامەجانعا بۇرىلىپ:

— دامەجان، شامىڭدى بەرى كوتەرشى! بەرى، بەرى

تامان! — دەپ سارى ارپاننىڭ قاسنىدا تۇرىپ، سوننىڭ ئۈستىگە قاراپ ئۆتۈلدى، شام ئۈستىگە دامەجاننىڭ ارپاغا ئوت تاقاۋ كەلتۈردى. ارپادا ەكى كىشى قاتار جاتىر ەكەن. شالقادان جاتقان قالپىنىدا ەكى قوناقنىڭ دا ساقالدارى كۈيەكتەي بوپ، ەرەكشە كوزىگە ئۆستى. بىرەرۈننىڭكى بۇيرالاۋ مول بولغاندا، ەكىنچىسىنىڭكى جايىلما، ئۈزىن ساقال. جاتقاندار جاس ەمەس، شار تارتقان كىشىلەر. ەكى ساقال دا ەبىر رەڭدەس، بۇرىل ەكەن. ارپاغا شام ساۋلەسى تۈسكەندە بۇل ەكەۋىنىڭ ايلاق جاعىندا كۈلدەنەڭ جاتقان تاغى بىرەرۈن ئىرانىپ، اينالىپ ئۆستى. وننىڭ اجارى جاستاۋ. ەبىراق، مۇنىڭ دا مول، تەبىئىي بىتكەن ئۈزىن قوڭىر ساقالى بار جاتقاندار ويانغان جوق.

اباي ولارغا قاراپ ەزۋ تارتتى دا، دامەجاننىڭ ەوز ارپاسىنىڭ قاسنىدا بوگەي تۇردى. بايماغامبەت پەن ەۋي يەلەرى اكە، بالا ئۈشەۋى بولپ شاپشاڭداتىپ، پار اتتى دوعارىپ بولغان سولغا عانا اباي دامەجانغا باستاتىپ، بار توپتى ئلەستىرىپ، ئۈيگە قاراپ ەجۇردى. دامەجاننىڭ جۈپىنى، جۈدەۋ قوراسىنىڭ تورىنىدا ئۈز ەۋىلى، ەتور ەۋىلى ەكى بولمەسى بار ەدى. ايەل قوناقتارىن ەرتىپ، تورىگى ەۋىدىڭ ەسىگىن اشىپ، ابايغا جول بەردى. ول ۈيدە الاساقىرلى پەشەنىڭ كارنەزىنىدا جانىپ تۇرغان جارىعى مول ۈلكەن لامپى بار ەكەن. دامەجان شاپشاڭداتىپ كورپە سالىپ، قوناقتارىنا جاستىق قويىپ، دوڭگەلەك، الاسا ئۈستەلگەن اكەپ، ەۋىدىڭ ورتاسىنا ورناتتى دا، جاڭغاي لامپىنى پەشتىڭ قىرىنان الپ ئۈستەلگە قويدى. ەندى بارلىق جۇرتنىڭ شىرايلارى جاقىن وتىرىسقاندا انىق اشلا ئۆستى. ەۋي ەشى دە وزگەشە جادىراپ، كوڭىلدەنە بەرگەندەي، دامەجان سول ۋاقىتتا تىزە بۇگىپ كۈيەۋىنەن تومەن وتىرا بەرە ابايلىرىنىڭ نەبىپ كەشىگىپ كەلگەنن، قايدان شىققانن سۇرادى.

دامەجان سۇڭغاق بويلى، كوتەرىڭكى كەسەكتەۋ مۇرنى بار،

جاۋدىراغان، ۈلكەن ادەمى قارا كوزدى ايلەكەن. اق، قاراسى
ايقىن كوزى تۇنجىراي بىتكەن، انىق بوتا كوزدىڭ ءوزى. اشىق
داۋىستى دامەجان سويلەگەن سايىن ونىڭ ۈلكەن، كەسەك،
ءاپپاق تىستەرى كەڭ اشىلادى. جۇقا ەرىندەرىنىڭ قىزىلىنا
جاراسىپ ءجىي كورىنىپ وتىرادى. كۇيەۋى ۇنسزىدەۋ، از
ءسوزدى بۇيىعى كىسى بولعاندا، دامەجان مۇلدە باسقا. ول
كەرسىنشە شاپشاڭ، اشىق سويلەيدى. ادامعا تەز قابىساتىن،
جول مەن ءجوندى ءوزى ءبىلىپ باسقاراتىن كوشەلى كىسىدەي.
بۇل ءۇيدىڭ ەركەگى ەرى ەمەس، ءوزى ءتارىزدى. جاڭا، وتىرا
بەرە ۈلكەن بالاسىنا ساماۋىر قوي دەپ بۇيرىق ەتكەن. بالاسى
سول شارۋاغا اينالىسقاندا كۇيەۋىنە دە ءس تاپسىرعان. تۇرىپ،
قازان استىندا وتىن جارىپ اكەل دەگەن ەدى. اباي دامەجاننىڭ
جاۋدىر كوزىنە ءسال تاماشالاي وتىرىپ، كۈلە ءتۇسىپ ءسوز
قاتتى.

— دامەجان، قالاعا كەشىگىپ كەلگەن سولڭ، جاقىن جاعى
عوي دەپ سەنىڭ ۇيىڭە بۇرىلىپ ەك. ەڭ اۋەلى سەن قىسىلما.
بىزگە ساماۋىر قويىپ، شايىڭدى بەرسەڭ بولادى. جولدىن
شارشاپ كەلدىك، تەزىرەك جاتىپ تىنىم الايىق.
ول ءسوزدى دامەجان تەز جولىڭە سالدى.

— قىسىلاتىن دانەڭم جوق، اباي اعا. بار ءمازىر، جوق
جايىمىز ءسىز كەلگەندە داستارقان ۇستىندە بولادى. كەلگەن
سولڭ ەندىگىسىن وزىمە بەرىڭىز! — دەدى.

اباي وسىدان كەيىنگى ءسوزىن ازىلگە اينالدىردى. ءالى دە
كۈلە، سۇيىنە قاراي وتىرىپ، دامەجانعا قالجىڭ ايتتى:

— ۇيلەرىڭدە قوناق جوق، وڭاشا شىعار دەپ ەم، جاڭاعى
اربانىڭ ۇستىنە تىيەپ قويغان ساقالدارىڭ نەمەن؟ بۇ قاپ - قاپ
ساقال جيىپ، بازارعا ساتقالى وتىرسىڭدارما؟ — دەگەندە، ەڭ
الدىمەن ءاپپاق، ۇزىن تىستەرىن اقسىتىپ اشىپ، دامەجان

ساقىلداپ كۈلدى. ابايغا سونشا سۈيسىنە قاراپ قايتى. قوڭىر سۈر ءجۈزى قىپ - قىزىل بولا كۈلەدى. قالىڭ سارى ساقال، سارى مۇرتىنىڭ بارىن سىلكىنىتىپ بايىمامبەت تە ءماز بوپ وتىر.

اۋىز ۋىدە، قازان اسپا جاننىدا، ساماۋىر قويىپ جاتقان ۋىزىن مويسىن الا كوز جىگىت جۇماش تارسىلداپ كۈلىپ جاتىر. اباي ءوزى از كۈلىپ، تاغى سويلەي ءتۈستى.

— ساقالدارىن تاماشالايمىن دەپ وزدەرىن تانىماي دا قالىدىم. سەنىڭ قولىڭا مۇنداي مولشلىق قايدان ءتۈستى دامەجان، قايدان كەلگەن، كىم ساقالدار بۇلار؟ — وسى سوزدەردى ابايدىڭ قازىرگى ايتۋىنىڭ ءوزى دە ويناقى، وزگەشە. ءۇي ءىشى جاڭاعىدان دا بەتەر ۇزاق كۈلىپ، ءماز بولىستى. ءسويتىپ، ابايلار بۇل ءتۈنى ەرتىستىڭ سول جاعاسىندا سىلوپودكا دەيتىن، قازاقشا بەر جاق اتاناتىن قالاعا قوندى. بۇل — سەمەي قالاسىنىڭ ءبىر ءبولىمى. سونىڭ دامەجان قوراسى تۇرعان جاعى باس جاتاق اتانادى. بۇنداى قالا قازاعى كوبىنشە كۈشپەلى ەلدەن كەلىپ وسىندا ورناعان. ال، قىردا قىستاۋدان كۈشپەي قالاتىن شارۋالاردى «جاتاق» دەيتىن. سول داعىمدەن، مىناۋ قالادا وتىرعان قازاق ۋىلەرىن، كوپ كۆارتال بولىمدەرىن دە «جاتاق» دەپ اتاندىرا بەرەدى. وسىناۋ تۈستى «باس» جاتاق دەيتىنى، ول وزەننىڭ ءور جاعىندا باسقى جاقىنا بولغان سول سولاي اتالادى. تەگىندە قالا حالقىنىڭ اراسىندا قالالىق تۇرمىس قالىپقا ءالى تۈگەل ۋىلەسپەگەن، قىر مەن قالا ادەتتەرىن ءار الۋان ارالاستىرعان قازاقلىق تا وسى شەتتە، باس جاتاققا كۈبىرەك بايقالاتىن.

جايلى تۈسەكتە جاتىپ، كوپ ۋىيىقتاعان، جاقسى تىنىققان اباي تاڭەرتەڭ تۇرىپ، بەتى - قولىن جۇپىپ، دامەجاننىڭ شايىنا اسىقپاي كەپ وتىرعاندا، تۈندەگى بۇل سۇراغان «ساقالدار»

«بىرى ارتىنان» بىرى شۇبىرا كىپ ەدى. ولار سالەمدەسە
امانداسىپ، كەڭ ۇستەلدىڭ «بىر جامىن الا وتىرىستى.
كوكبارازداغان «اپپاق، تاپ - تازا كىمەشەك - شارشىسىن
اسا» ساندى ەتىپ تارتقان دامەجان ۇلكەن، تازا ساماۋىردىڭ
قاسىنا وتىردى. قۇلاعىندا ۇلكەن كۇمىس سىرعاسى سىلكىنە
«تۇسىپ، ۇستەل باسى تولا وتىرعان جۇرتقا» جىتى قوزعالىپ
شاي قۇيىپ وتىر. ابايغا ارناپ پىسىرعان قۇيماعى مول
باۋىرساقتىڭ ورتاسىنا تاباققا سالىنىپ قويىلعان ەدى. جاڭغاي
ساقالدار ابىدان بۇرىن قول قويىپ ەڭسەرە تىسكەندە، دامەجان
ابايغا قاراپ:

— اباي اعا، قۇيماق جەڭىز، الڭىز! — دەپ سىپايى
قوناعۋارلىق كورسەتتى.

اباي بۇل كەزدە جاڭغاي قوناقئارمەن «تىل قاتىسا وتىرعان.
ولار ابايدىڭ تۇستارى بولىپ شىقتى. بىرەۋى — سىرعىبايدىڭ
بەلگىلى قىرتى جۇمان، ەكىنشىسى — «دال سونداي اتالاس،
جاقىن، اسەر اۋلىنىكى، باقراۋىق ماقا بولاتىن. بۇلاردىڭ ات
قوششىسى ەسەبىندە جۇرگەن جۇماننىڭ ۇلكەن بالاسى، قوڭىر
بۇيرا ساقالدى، بوز كوزدى مۇحامەتجان. جۇماننىڭ كوپ ۇلدارى
«تۇسى — تۇگى جامىنان عانا وزىنە ۇقساس ەمەس، كوپ
«سوزدى، سۆسىلداعان، مىلجىڭدىق جامىنان دا «دال وزىنە
تارتقان — دى. سوندىقتان جۇرت مۇنىڭ بالالارىنىڭ اتتارىن
وزگەرتىپ: «قۇنانقىرت»، «دۈنەنقىرت»، «بەستىقىرت»
دەستەن. مۇحامەتجان سول بەستىقىرتنىڭ «وزى. تۇندە اباي
كەلگەننى بىلگەننەن بەرى قاراي سول بەستىقىرتنىڭ «شىن
جارعانداي، شىداتپاي جۇرگەن «بىر «سوزى بولاتىن.

قازىر «ۇش — «تورت رەت قۇيماقتى قارىبتا — قارىبتا
ەكى — اق اساپ جۇتا سالىپ، كۇرەڭ شايدى سورايتاي تارتا
وتىرىپ، ابايغا ۇلكەندەرىنەن بۇرىن بەستىقىرت «سوز قاتتى:

— ال، اباي ەلدىڭ اماندىعىن ايتتىڭ. ۋجا، ەندى ۋوزىڭ
قالانىڭ جاماندىعىن ەستىتىڭ بە؟ — دەپ ۋبىر وقىس جايىدى
كۈلدەنەڭنىن قويىپ قالدى.

دامەجان جاۋدىر كوزى جالت ەتىپ، مۇحامەتجانغا تىكسىنە
قاراي قالدى.

— نە دەپ وتىر ۋوزى؟

— مىناۋ نە دەيدى، نە ايتىپ وتىر؟ — دەپ اباي دا تىكسىنە
قالدى.

وسى كەزدە ماقا ۋوزىنىڭ كۈشەنە شىعاتىن باقىراۋىق
داۋىسىمەن:

— ايتقانى سول، تۇننەن بەرى ەستىمەدىڭ بە؟ بۇل قالاڭا
اپات كەپ جاتقان جوق پا؟
اباي ۋالى تاڭدانى قالدالىپ وتىر.

— نە دەيسىڭدەر، ۇقتىرشى ۋوزىڭ! اپاتى نە؟ — دەپ اباي
ۋي تولى ەركەكتەن دامەجاندى ەستى — باستى كورىپ سوعان
قارادى. ۋبىراق اكەلى — بالالى جۇمان مەن مۇحامەتجان جارىسا
سويلەپ، كىيىپ كەتتى.

— بۇل قالاغا جامان ناۋقاس كەپتى!

— قۇداي ۇرعان ۋش اۋرۇ!

— ارجاق — بەرجاقتان كۈندە الدە نەشە ادام ۋولپ جاتىر!

— مالىك كەلگەندەي. شىبىنداي قىرىلىپ جاتىر!

— اتى نە دەيدى؟ ادام ەستىمەگەن قۇ ناۋقاس ۋبىر. جۇرت

قاشىپ جاتىر قالادان! — دەپ ول ەكەۋى ۋبىر توقتاپ ەدى.
ەندى بايسالدى قامقور، قابىلەتتى كىسى بولغان بوپ، ماقا لىە
جۈنەلدى.

— سەنى تۇننەن بەرى «وسىندا نەگە كەلىپ ۋجۇر؟» —

دەستىك، «شىقىلداغان، نىدەت باسقان ەلدە نە سزدەپ
ۋجۇر؟» — دەپ سويلەسكەمىز جوق پا مىناۋ ۇشەۋىمىز! —

دەدى.

وزدەرى نەگە جاتقانن سۇراعان بايماعامبەتكە: ولار قازىر - اق وسى شاي شە سالا جۇرەتىندەرىن ايتتى. بۇل اپات قالادان، پالەدەن، ىندەتەن بەزگەلى وتىرعاندارىن تاى دا جارسا ايتتى. جاستارى ۇلكەن ماقا مەن جۇمان ابايعا تەز قايتۇدى، بۇل قالادان بەزۇدى اقسىل قىپ ايتپاق بولادى. اباي ولاردان ەستىگەنن قويا تۇرىپ، ەندى دامەجانعا بۇرىلدى. دامەجان ابайдى ۇركىتپەي سويلەدى. قالادا سوڭعى ون شاقى كۇننەن بەرى ءولمىم ءېلىنىپ تۇرعان، ءبىر ءىش اۋرۇ بارىن ايتتى. ءبىراق، جاڭعاى جۇمانداردىڭ قىرعىن، اپات، شىبىنداي قىرىلىپ جاتىر! - دەگەن سوزدەرىن وتە وراسان كورىپ:

- الپ - قاشتى، وتىرىك - وسەك دەگەن وسىندايدان شىعادى - اۋ. بالا مەسى، ساقالى باستارىمەن سونشا ۇركىتپەسە نەسى كەتەدى ەكەن؟ - دەپ قويدى.
دامەجاننىڭ بۇل سوزىنە مۇامەتجان قىستانتىپ ورشەلەنە ءتۇستى.

- مەنە بۇلار، قالانىڭ جاتاقىنارى بولسا، وسىلاي «ەشتەڭە جوق» دەگىسى كەلەدى. بار ءۇي دە سولاي، «ولگەننىن جاسىراسىڭ، كومگەندە قايتەسىڭ!» - دەسە نەدەر ەدى؟ ويتكەنشە، تۇندە اباي كەلگەندە الدىمەن سونى ايتساڭ ەدى. تاڭعا شەيىن نەسىن جاسىردىڭ؟

دامەجان نزالانا كۇلە ءتۇستى. ەندى وزگەشە ءبىر نامىستانا سويلەدى. اباي مەن قارتتارعا جالت - جالت ەتىپ كەزەك قاراعان ۇلكەن كوزدەرىندە ادمى ۇشقىن اتقان، شۇعىلالى ساۋلە بار، ءاپپاق، ۇزىن تىستەرىن قورشاعان سۇلۋ ەرىندەرى كەيدە كۇلكى مەن نزالانى قاتار، قابات بىلدىرەتىن داعدىسى بار ەدى. سول اجارمەن سويلەپ وتىر.

- قۇدايىم تەگى جاقسىنى دا، جاماندى دا ءبىزدىڭ

رەزىزبايغا بەرگەن عوي. مەنى جازىرىپ وتىرعانىن قاراشى،
ال، ۇزاق جولدىن شارشاپ - شالىدىپ، جەتى تۇندە كەلگەن
قوناققا «بۇندا اپات بوپ جاتىر»، «بۇندا قونبا!» - دەسەم،
ول نە بولار ەدى؟ قاقبامنىڭ الدىنان قۇعانىم با؟ الدە قايداى
اۋرۇدى سىلتاۋ قىپ ۇركىتىپ، قاشىرعانىم با؟ وندا مەن اباي
اعامنان ءبىر ساماۋىر شايدى، ءبىر اسم ەتتى اياعان، جوقتان
سىلتاۋ نىزدەگەن ءيت بولماس پا ەم! - دەدى.

ابايدىڭ سۇيسىنە كۇلىپ وتىرعانىن كورىپ دامەجان
ءسوزىنىڭ اياق كەزىن قالجىڭ ءتارىزدى ەتپ، ساقىلداپ كۇلە
وتىرىپ، جارقىراپ ايتىپ شىقتى. اباي ونى ماقۇلداعانىن
ءبىلدىرىپ، كۇلە وتىرىپ، باس يىزەدى. ءالى دە جەڭىلگەننى
بىلمەي، تاى جاۋاپ ايتقىسى كەلگەن، ءوزى قۇربىلاس اعايىنى
مۇحامەتجانغا ول ەندى بۇيرا سويلەدى.

- ءجا، توقتات، قىرتپا! جەڭىلگەننىڭدى بىلەتىن بولساڭ،
سەن بەستىقىرت اتانار ما ەدىڭ؟ - دەدى.

دامەجان بۇل قوناقىتار اراسىندا وجەت، ەر سويلەيدى. ول
تەڭى ۇنەمى سولاي بولۇ كەرەك. اباي ونىڭ شەشەندىگىن جاڭا
بايقادى. ال وجەتتىڭى اكەسىنە تارتقان ءتارىزدى. مىناۋ
ەر كەكتەر دامەجاننىڭ توركىنى، تۇستارى. بۇل ابايلاردىڭ ءوز
اۋلىسىنىڭ قىزى، نىزىقتىنىڭ ۇلكەن قىزى بولاتىن. ەرتەرەك
زاماندا ۇساق - تۇيەك، اينى - تاراق ساتۋشى بوپ، جامان اربامەن
ەلگە بارعان كىشكەنە ساۋداگەر، وسى مىنا ءبىر اياعىن سىلتى
باسقان جابىكەن ساۋداگەرگە دامەجان كوڭىل قوسىپ، سەرت
بەرگەن دە، ءبىر تۇندە وسىعان ەرىپ قالاعا قاشىپ كەتكەن.

بۇلار ءالى دە قالانىڭ ءالسىز عانا تۇرعىن كەدەيىنىڭ
ءبىرى. راس، وزدەرىنەن بالا تۇدى. جامان دا بولسا، ءوز الدىنا
تىرلىگى بار، وسى قالانىڭ شەتىنەن ەلدىڭ كوپ كەرۋەنى
ءتۇسىپ جۇرەتىن جۇپىنى عانا قورا - جاي سالىپ العان.

سونىمەن، وتىرعان ءۇيدىڭ ءتۇپ قازىسى وسى دامەجاننىڭ ءوزى. ول جاڭاعىداي جايلاردا اسا نامىسكەر، باسنان ءسوز اسىرا المايدى. قالاداعى كورشى - قولاعا دا سول مىنەزى ابدەن ءمالىم. سونىمەن جانە بارلىق سلوبودكانىڭ باس جاتاقىسى قازاقتارنىڭ قادىرلى، سۇيىكىمدى دە بولاتىن. جاڭاعى تۇستا اباي دا ونى ءدال وسى كۇيدە ءتۇسىنىپ ماقۇلداغان.

ءبىراق، ەندىگى اڭگىمە وندا ەمەس. جۇماندار بىلاي تۇرىسن، ءتىپتى دامەجاننىڭ ءوزى دە قالادا «جامان اۋرۇ» بارىن جاسىرمايدى، ءولسىم دە بار دەيدى. «بۇل نە؟»، «قايتىپەك كەرەك؟» اباي ءوزى نە سىتەيدى؟ قالاعا كەلگەن شارۋاسى ۇلكەن دە تىعىز دا بولاتىن. ونىسى جانە بار. ەندىگى جايدى باستى ءبىر ادامەن سويلەسىپ شەشۋ كەرەك. سول ءۇشىن شايدىڭ ارتىنان اباي تەز عانا ورسىشا ءبىر قاعاز جازدى دا، بايماعامبەتكە بەرىپ جاتىپ:

— قازىر تەز ات جەك تە، مىنانى فەدور يۋانوۋىچ پاۋلوۋقا الىپ بار. ۋاقتى بولسا تەز كەلسىن دەپ وتىرمىن. وسىندا ءوزىڭ الىپ كەل! — دەدى دە، ءوزى وسى ۇيدە پاۋلوۋتى تۇسىپ قالدى.

ماقا مەن جۇماندار بازار جاقىنا تاعى ءبىر شارۋاسى بارىن ايتىسىپ، تۇستە جۇرمەك بوپ، ازىرشە بازارعا كەتتى. دامەجان شايدان كەيىن ءوزىنىڭ ءۇش بالاسىن ولاردىڭ كۈندەگى كاسىپ قۇعان جۇمىسىنا جونەلتتى. بالالاردىڭ ۇلكەنى تۇندە ساماۋىر قويغان، ۇزىن بويلى جۇماش، قاسىنا ەكى ءنسىن ەرتتى. ولارى ون بەس جاسار ءسالىمجان مەن ون ەكى جاسار كەنجە ءنسى — ءالمجان، شاي باسىندا بۇلار شەشەسىنە وزدەرىنىڭ ۇلكەن كوزدەرىن جالت - جالت بۇرىپ قاراي ءتۇسىپ، سوزگە قاتىناسپاغان. ۇندەمەي عانا وتىرىپ استارىن شىكەن - دى. كەيىن شەشەسىنىڭ قاباعىنان كۈندەگى داعىلى